

KAZANIA

ks. Aleksandra Jełowickiego

IZABELA KĘPKA

KAZANIA

ks. Aleksandra Jełowickiego

JĘZYKOWE KONCEPTUALIZACJE
ŚWIATA WARTOŚCI

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2023

Recenzent
dr hab. Renata Bizior, prof. UJD

Redaktor Wydawnictwa
Aneta Lica

Proofreading streszczenia angielskiego
Piotr Styk

Proofreading streszczenia francuskiego
Gilles Quentel

Projekt okładki i stron tytułowych
Andrzej Taranek

Fotografia na okładce
Aleksander Jełowicki, oryginał fotografii ok. 1873 r., odbitka ok. 1920 r.
(Wikimedia Commons)

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków Instytutu Filologii Polskiej Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Gdańskiego oraz Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-599-2

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Pamięci moich Rodziców

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1	
Ksiądz Aleksander Jełowicki – życie, spuścizna, kontekst kulturowy	13
1.1. Życie Aleksandra Jełowickiego	13
1.2. Spuścizna duchowa ks. Aleksandra Jełowickiego	21
1.3. Stan badań nad życiem i dziełem ks. Aleksandra Jełowickiego	27
1.4. Stan badań nad językowym aspektem XIX-wiecznego kaznodziejstwa	28
1.5. Charakterystyka materiału badawczego	31
Rozdział 2	
Pytanie o cel i metodę	35
Rozdział 3	
Kategorie uczestników komunikacji w kazaniach ks. Aleksandra Jełowickiego	45
3.1. Nadawca	45
3.1.1. Nadawca wyrażony czasownikiem w 1 os. l. poj. lub zaimkiem osobowym „ja”	46
3.1.2. Nadawca wyrażony czasownikiem w 1 os. l. mn., zaimkiem osobowym „my” lub zaimkiem dzierżawczym „nasz”	50
3.2. Odbiorca	62
3.2.1. Formy adresatywne	63
3.2.2. Językowe uobecnienie odbiorcy	67
Rozdział 4	
W kręgu analiz aksjologicznych	73
4.1. Główne wartości	76
4.1.1. Ojczyzna	76
4.1.2. Naród	90
4.2. Pozostałe wartości pozytywne	101
4.2.1. Miłość Boża	102
4.2.2. Wiara	107

4.2.3. Kościół	111
4.2.4. Męczeństwo/cierpienie	114
4.2.5. Cnoty	117
4.3. Wartości negatywne (antywartości)	125
4.3.1. Zbytek	126
4.3.2. Brak miłości (niemiłość)	128
4.3.3. Rozwiążłość	129
4.3.4. Pycha	134
4.3.5. Inne grzechy	137
Zakończenie	141
Elementy językowej kreacji w kazaniach ks. Aleksandra Jełowickiego	141
Konceptualizacje świata wartości zawartych w kazaniach ks. Aleksandra Jełowickiego	144
Ojczyzna i naród w konceptualizacjach ks. Hieronima Kajsiwicza i ks. Aleksandra Jełowickiego	151
Bibliografia	153
Wykaz skrótów	163
Summary	165
Résumé	167
Indeks autorów prac cytowanych	169